

מבקר המדינה

היבטים בהתמודדות עם
יוקר המחיה

מבקר המדינה

היבטים בהתמודדות עם יוקר המחיה

ירושלים | טבת התשפ"ד | ינואר 2024

מס' קטלוגי 2024-S-001

ISSN 0793-1948

דוח זה מובא גם באתר האינטרנט של
משרד מבקר המדינה
www.mevaker.gov.il

עיצוב גרפי: צוות אי.אר דיזיין

תוכן העניינים

7	פתח דבר
9	المقدمة
642	Foreword
11	היערכות להתפרצות אינפלציה
91	הפיקוח על המחירים בענף המזון
209	מאגר נתוני אשראי
331	הפיקוח של רשות שוק ההון על הגופים המוסדיים המנהלים חיסכון ארוך טווח
503	ענף נמלי הים בישראל והיבטי תפעול ושירות בנמל אשדוד

פתח דבר

דוח זה הומצא לראש הממשלה וליו"ר הוועדה לענייני ביקורת המדינה ב-15.8.23 והיה מתוכנן להתפרסם לאחר חגי תשרי התשפ"ד.

בבוקר יום שבת, שמיני עצרת התשפ"ד, 7.10.23, פתח ארגון הטרור חמאס במתקפת פתע רצחנית על יישובי עוטף עזה והסביבה, לצד ירי כבד של אלפי טילים ורקטות על דרום הארץ ומרכזה. ממשלת ישראל הכריזה על מלחמת "חרבות ברזל", וצה"ל וכוחות הביטחון יצאו ללחימה בזירה הדרומית בעזה וכן בזירה הצפונית. מאז חיילי צה"ל וכוחות הביטחון לוחמים יום ליל כדי להגן על תושבי ישראל.

בתיאום עם יו"ר הכנסת ויו"ר הוועדה לענייני ביקורת המדינה נדחה המועד להנחת דוחות אלו על שולחן הכנסת וכן נדחה מועד פרסומם לציבור.

מפרוץ המלחמה קיימתי סיורים בשטח, בייחוד ביישובי קווי העימות בדרום הארץ ובצפונה. הסיורים התקיימו ברשויות מקומיות, בבתי חולים, בבתי מלון שבהם שוהים מפונים ובמחנה שורה לזיהוי חללים; כל זאת על מנת לעמוד מקרוב על פערים בטיפול הגופים הממשלתיים בעורף האזרחי ובמתן מענה לצורכי תושבי מדינת ישראל בעת החירום הנוכחית. משרד מבקר המדינה הביא לידיעת הגופים הרלוונטיים חלק מהפערים כדי שיטפלו בהם ללא דיחוי.

במסגרת סיורי בגזרת הדרום ביקרתי בשדרות, בקיבוץ בארי, באשקלון, בנתיבות, באופקים, במועצות האזוריות אשכול, חוף אשקלון ומרחבים ובשטח המסיבה ברעים; בגזרת הצפון ביקרתי בקריית שמונה, במעלות-תרשיחא, בטבריה ובמועצות האזוריות מטה אשר, מעלה יוסף, הגליל העליון, מבואות החרמון ועמק הירדן; כמו כן, קיימתי ביקורים בבתי החולים סורוקה וברזילי ובבתי מלון באילת, בטבריה, בים המלח, בירושלים, בשפיים ובמעלה החמישה שקלטו מפונים מהיישובים בארי, ניר עוז, כפר עזה, כרם שלום, ניר יצחק, מגן, עין השלושה, נתיב העשרה, נירים, רעים, שדרות, תקומה, קריית שמונה, שלומי, שומרה, דפנה, מלכייה ועירון.

בתום כחודש ימים מתחילת המלחמה העברתי לידיעתו ולהמשך טיפולו של ראש הממשלה את הכשלים והפערים העיקריים הנוגעים לטיפול בעורף האזרחי כפי שעלו מתוך הסיורים הרבים שקיים משרד מבקר המדינה ומתוך בירור פרטני של תלונות הציבור שהתקבלו בנציבות תלונות הציבור שבמשרדי.

במכתבי ציינתי כי "ההיערכות הממשלתית לחירום אמורה הייתה להיות כוללת, מפורטת, מתורגלת ומוכנה להפעלה. זהו הרף המצופה אשר בהתייחס אליו יש לבחון את הפערים והכשלים המסתמנים בתפקוד המערכות האזרחיות בחודש הראשון למלחמה. זהו גם הרף המצופה ממדינה שהיערכותה לחירום היא נדבך הכרחי ויסודי בעמידתה למול אתגריה הביטחוניים המורכבים. החודש הראשון של תקופת החירום אינו אמור להתאפיין בתהליך הדרגתי ואיטי של התארגנות ממשלתית, אלא בהפעלה מהירה של תוכניות ומערכים מוכנים. נדרש כי שרי הממשלה ימשיכו לפעול כל אחד בתחומו לטיוב הטיפול בעורף האזרחי בעת הזו; רוח ההתנדבות הנפלאה הקיימת בקרבנו הינה בעלת חשיבות מכרעת ותורמת ללכידות

הלאומית, אך לצד זאת היא מחדדת את הצורך בניהול מענה יעיל ומהיר מצד המערך הממשלתי".

בימים אלה משרדנו משלים את גיבושה של תוכנית ביקורת מקיפה בנושא מלחמת "חרבות ברזל" ובה ישתתפו כל חטיבות הביקורת במשרדנו. הביקורת הסדורה על הטיפול בעורף תחל בימים הקרובים, אולם ביצוע הביקורת על מערכת הביטחון יחל בהתאם להתפתחות המלחמה. זאת נוכח העובדה כי בימים אלה המלחמה עדיין נמשכת, וכי זה למעלה מ-90 ימים קציני צה"ל וחייליו עושים לילות כימים במלחמה עקובה מדם בתוך שטח הרצועה ובצפון הארץ, ועל כל אזרחי ישראל להתייצב לימינם. בביקורת תיבחן פעילותם של כלל הדרגים - הדרג המדיני, הדרג הצבאי והדרג האזרחי - על ציר הזמן בתקופה שלפני פרוץ המתקפה הנתעבת, במהלך ימי המתקפה ולאחריה. עם זאת, הבהרתי כי בעת הזו חובתנו לתמוך בצה"ל ובכוחות הביטחון כדי שיוכלו לעסוק בדבר אחד - ובו בלבד - הניצחון על אויבנו, שכן זוהי מלחמת קיום בארצנו. משרד מבקר המדינה יהפוך כל אבן על מנת להגיע לחקר האמת ולהצביע על האחריות של הגורמים מכלל הדרגים. פעילותה המקיפה של ביקורת המדינה תחל בעיתוי שאקבע.

לצד תחילת הביקורת בנושאי המלחמה, החלטתי לפרסם את הדוח בסוגיית יוקר המחיה, אשר הכנתו הסתיימה, כאמור, לפני 7.10.23 ותוכנו לפרסמו לאחר חגי תשרי. יוקר המחיה בישראל הרקיע שחקים עוד לפני מלחמת "חרבות ברזל", ועם פתיחת שנת 2024 חלו התייקרויות נוספות.

נוקי המלחמה למגזרים השונים, בשילוב עם סביבת ריבית גבוהה, מקשים מאוד על משקי הבית בישראל, ובהם משקי בית של לוחמי מילואים שמסכנים את חייהם עבור מדינת ישראל ושל מפונים רבים מהדרום ומהצפון.

לצד מלחמת "חרבות ברזל" סוגיית יוקר המחיה חייבת לעמוד לנגד עיני ראש הממשלה ושרי הממשלה. אשר לגיבוש תקציב 2024 - על הממשלה לתת את דעתה גם על השפעת המלחמה על סוגיית יוקר המחיה בישראל ולתקן את הכשלים שעלו מהדוחות.

כולנו נמשיך להתפלל ולייחל לניצחונם של צה"ל ומערכת הביטחון במלחמה קשה זו שנכפתה עלינו על ידי המרים בשונאינו, המבקשים להשמידנו כעם וכמדינה.

מתניהו אנגלמן

מבקר המדינה
ונציב תלונות הציבור

ירושלים, טבת התשפ"ד, ינואר 2024

في هذه الأيام يعمل مكتبنا على بلورة برنامج مراقبة شامل في موضوع حرب "السيوف الحديدية" وستشارك فيها جميع أقسام المراقبة في مكتبنا. أعمال المراقبة المنتظمة بخصوص الجبهة الداخلية ستبدأ في الأيام القليلة، لكن تطبيق المراقبة على جهاز الأمن سيبدأ بحسب تطورات الحرب. ففي هذه الأثناء تتواصل الحرب، ومنذ أكثر من 90 يوماً يحارب جنود وضباط جيش الدفاع في الليل والنهار في معارك طاحنة ودموية داخل قطاع غزة وعلى الجبهة الشمالية، وعلى كل مواطني دولة إسرائيل دعمهم ومساندتهم. خلال أعمال المراقبة ستتم مراجعة أعمال كل المستويات - المستوى السياسي، المستوى العسكري والمستوى المدني - على محور الزمن للفترة ما قبل الهجوم الوحشي، ثم خلال أيام الحرب والفترة التي بعدها. مع ذلك، أوضحت بأن واجبنا في هذه المرحلة هو توفير كل الدعم لجيش الدفاع ولقوات الأمن لكي يتمكنوا من التركيز على مهمتهم الوحيدة، وعليها فقط، تحقيق النصر على أعدائنا، فهذه الحرب هي حرب البقاء في بلادنا. مكتب مراقب الدولة سيفعل كل ما بوسعه لكي يصل إلى الحقيقة ولكي يُشير إلى المسؤوليات التي تتحملها الأطراف المختلفة وعلى جميع المستويات. أعمال المراقبة الشاملة التي سيقوم بها مكتب مراقب الدولة ستبدأ في الموعد الذي سأحدده.

إلى جانب أعمال المراقبة المتعلقة بالحرب، قررت نشر التقرير المتعلق بقضية غلاء المعيشة، والذي تم الانتهاء منه، كما ذكرت، قبل 7.10.23 وكان من المفترض أن يُنشر بعد أعياد شهر أكتوبر. غلاء المعيشة في إسرائيل وصل إلى مستويات عالية جدًا قبل حرب "السيوف الحديدية"، ومع بدء سنة 2024 بدأت موجة جديدة من غلاء الأسعار.

الأضرار التي تسببها الحرب للأوساط المختلفة، مع وجود مستويات فائدة بنكية عالية تُثقل كثيرا على العائلات في إسرائيل، ومن ضمنها عائلات جنود الاحتياط الذين يخاطرون بحياتهم من أجل دولة إسرائيل وعلى الكثير من عائلات النازحين من الجنوب والشمال.

إلى جانب حرب "السيوف الحديدية" فإن قضية غلاء المعيشة يجب أن تكون في سلم أولويات رئيس الحكومة ووزراء الحكومة. وبالنسبة لبلورة ميزانية 2024 - على الحكومة أن تتطرق لتأثير الحرب على قضية غلاء المعيشة في إسرائيل وأن تُصحح الإخفاقات التي تكشفها التقارير.

سنواصل صلواتنا من أجل انتصار جيش الدفاع والأجهزة الأمنية في هذه الحرب الصعبة والتي فرضها علينا أعداؤنا الذين يطمحون إلى تدميرنا كشعب وكدولة.

ميتياهو أنجلمان

مراقب الدولة
ومفوض شكاوى الجمهور

أورشليم القدس، كانون الثاني 2024

